

KIRÁLY PÉTER 100
TANULMÁNYKÖTET
KIRÁLY PÉTER TISZTELETÉRE I.

Király Péter 1917-2015

KIRÁLY PÉTER 100
TANULMÁNYKÖTET
KIRÁLY PÉTER TISZTELETÉRE I.

Szerkesztette
Császári Éva és Mária Imrichová

ELTE BTK
Szláv Filológiai Tanszék
Budapest, 2019

A KIADVÁNY TÁMOGATÓI
Szent Adalbert Közép-
és Kelet-Európa Kutatásokért Alapítvány

SZAKMAI LEKTOROK

Bañcerowski Janusz
Lukács István
Ivor Ripka
Marta Součková
Szabó Tünde
Zoltán András

MŰSZAKI SZERKESZTŐ ÉS TÖRDELŐ
Janiec-Nyitrai Agnieszka

© Szerzők

A KIRÁLY PÉTER 100 nemzetközi tudományos
szlavisztikai konferencia hazai és külföldi előadói

Kiadja az ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék
Felelős kiadó a Szláv Filológiai Tanszék vezetője
Sorozatszerkesztő: Lukács István
A borítót tervezte: Sellyei Tamás Ottó
Nyomdai kivitelezés: Robinco Kft.
ISSN 1789-3976
ISBN 978-963-489-066-9

1. KÖTET TARTALOM

KÖSZÖNTŐK

- NYOMÁRKAY ISTVÁN: Köszöntő9
- PAVOL ŽIGO - PETRA KOLLÁROVÁ: Metodologický prínos Petra Királya pre slovanskú dialektológiu12
- GYIVICSÁN (DIVIČANOVÁ) ANNA: Vedecká činnosť Pétera Királya s osobitným zreteľom na kultúru slovenských jazykových ostrovov v Maďarsku26
- KÄFER ISTVÁN: Adalékok a keletszlovák nyelvjárás emlékeihez: Ján Andráscsik és Tomek Vince33

NYELVTUDOMÁNY

- BAŇCZEROWSKI JANUSZ: Van-e szerepe az etimológiának a világ nyelvi képének elemzésében?43
- LADISLAV GYÖRGY: Hovorená slovenčina v okrese Veľký Krtíš (analýza na konfrontačnej osi monolingválni - bilingválni obyvatelia)50
- MÁRIA IMRICHOVÁ: Lexikálna polysémia a lexikálna synonymia v slovenských právnych textoch59
- PÁTRÓVICS PÉTER: A prefixumok szerepéről a lengyel aspektus- és aktionsartképzésben. az aspektuális homonímia problémája68
- VERONIKA PEROVSKÁ: Pasívum v slovenských historických textoch79
- PATRIK PETRÁŠ: Problematika používania nesklonných pomenovaní v súčasnej slovenčine (na príklade iníciaľových skratiek z oblasti informačno-komunikačných technológií)90

MÁRIA RENDÁROVÁ: Funkcia spisovných a nespisovných výrazových prostriedkov v bulvárnej tlači	102
TÓTH SÁNDOR JÁNOS: A világ nyelvi képe a morfológiában	112

TÖRTÉNETI NYELVTAN ÉS DIALEKTOLÓGIA

TOMÁŠ BĀNIK: Nářečia dolnozemských Slovákov v konfrontácii s nářečiami stredoslovenského makroareálu	130
DUDÁS ELŐD: A burgenlandi/gradišcei horvát helyesírás története a 19. század végéig	143
SINIŠA HABIJANEC: Otázka kvantity v zemplínskych kalvínskych tlačiach.....	154
PETER KARPINSKÝ: Sociálna deixa v textoch zemplínskych ľudových piesní z rukopisného zborníka Karola S. Seredaiho <i>Zpjeovanky zemplínských Slovanů v okolí michalovském</i>	165
GABRIELA MIHALKOVÁ: Deiktické prostriedky v slovenských jazykových pamiatkach	177
BLANKA NEDVĚDOVÁ: K jazyku korespondence druhej poloviny 17. stoeletí	191
MARIANNA SEDLÁKOVÁ: Okrajové dialeky ako jazykové laboratórium (na materiáli východoslovenských nářečí)	202
OKSANA TIMKO ĐITKO: Dijalektološki pogledi P. Királyja i jezične činjenice bačkih govora: pokušaj usporedbe	211

LEXIKOGRÁFIA

MARTINA IREINOVÁ: O slovníku nářečí českého jazyka	223
ILONA JANYŠKOVÁ: Maďarská stopa v <i>Etymologickém slovníku jazyka staroslověnského</i>	230
HANA KONEČNÁ: Šestidílný český <i>Jazykový atlas</i> na internetu ..	238

URKOM ALEKSANDER: Uperedna analiza strukture odrednica mađarsko-srpskih dvojezičnih rečnika	247
--	-----

MÓDSZERTAN, DIDAKTIKA

MARILENA FELICIA LUȚĂ: Inter-language and trans-language in- terferences in Romanian students of Slovak studies	263
--	-----

STANISLAVA SPÁČILOVÁ: Slovenčina v Maďarsku. Problémy používania numeratívneho genitívu a gramatickej ka- tegorie menného rodu	274
--	-----

TÜNDE TUŠKOVÁ: Sociolingvistický výskum v dvojjazyčnom univerzitnom prostredí	283
--	-----

ÖSSZEHASONLÍTÓ NYELVÉSZET

MÁRIA ČIŽMÁROVÁ: Hungarizmy v ukrajinských rusínskych nárečiach východného Slovenska	292
---	-----

LUCIE JÍLKOVÁ: <i>Až tolik, až takový, až takhle</i> – k jedné slovenské interferenci v češtině	303
--	-----

SAMUEL KORUNIAK: Z medzijazykových kontaktov v spisovnej slovenčine vo vojvodinskom prostredí medzi dvoma svetovými vojnami	315
---	-----

ALICA TERNOVÁ: Protichodné významy slovensko-slovinských interlingválnych homonym	326
--	-----

A VILÁG NYELVI KÉPE A MORFOLÓGIÁBAN

TÓTH SÁNDOR JÁNOS

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar,

Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék

toths@uj.sk, tothsanc@gmail.com

Abstract: The linguistic image of the world in morphology
Most descriptions of the linguistic image of the world focus on lexical semantics, semantic field of lexemes, denotative and connotative meaning of a word in one or more languages from the aspect of culture. Besides researching the meaning of words in different cultures, it is also possible to find the linguistic image of the world in morphology. We are going to prove this claim by the method of comparing the grammatical categories of Slovak and Hungarian morphology – two genetically and typologically different languages in one area. We are going to work with bilateral and trilateral grammatical categories and find out which of them differ and which converge in Slovak and Hungarian.

Keywords: linguistic image of the world, morphology, Slovak and Hungarian language, contrastive grammar, grammatical categories

1. Elméleti és módszertani háttér

A kognitív nyelvészet általános kérdéseit így összegzi TOLCSVAY NAGY (2013: 17):

(1) Hogyan alakulnak ki a nyelvi szerkezetek a világról való tudás alapján?

(2) Mi a tudás és a megismerés a nyelvben?

(3) Milyen a viszony a világ megismerése és annak nyelvi kifejezése között?

(4) Mennyire egyetemes a nyelvi tudás és mennyire határozza azt meg az a kultúra és nyelv, amelybe az egyén belenő?

KYSELOVÁ és IVANOVÁ (2013: 7) a fentiekkel párhuzamosan megállapítja, hogy a kognitív nyelvészet és benne a kognitív nyelvtan az egyik leginnovatívabb, legtranszparensőbb funkcionális nyelvészeti irányzat, amely három fő irányzattal rendelkezik:

(1) a nyelv neurofiziológiai kutatása a mesterséges intelligenciával összefüggésben,

(2) a kognitív pszicholingvisztikára épülő, kognitív folyamatokat nyelv és emberi gondolkodás kapcsolatát vizsgáló kutatás, (3) a világ nyelvi képének megjelenése a konkrét nyelvben a kulturális szempontokra reflektálva. Ide tartozik a konceptualizáció egyedisége és azok a kutatások, melyek összefüggnek az etnolingvisztikával és az összehasonlító jelentéstannal.

Tanulmányunkban mindkét felsorolásból a kiemelt harmadik kérdéskörre fókuszálunk. Óvatosan kell azonban eljárunk, mert (AIKHENVALD 2007: 6) arra figyelmeztet, hogy a világ nyelvi képének teljes leírása lehetetlen. Feladva a nyelv „lelkének” megtalálásának eredeti humboldti vízióját, a nyelvi kapcsolatok elemzését és az összehasonlító nyelvészetet tartja járható útnak, melyek segítségével rekonstruálhatók a kognitív struktúrák. Komparatív szempontból izgalmas, hogy a szlovák és a magyar nyelv származását tekintve más-más töről fakad, ám areális és kulturális szempontból mégis közel állnak egymáshoz (vö. FURDÍK 1976: 83).

„Minden nyelv specifikusan interpretálja a világot ... a két-nyelvű személynek lehetősége van e szemüveg cserélgetésére és átélni a valóság elrendezésének relativitását ... és megpillantani a világot két változatban, másként strukturálva. E két világ közötti különbség ... lehet nagyobb vagy kisebb attól függően, hogy az adott nyelvek mennyire esnek távol egymástól földrajzilag és kulturálisan” (VAŇKOVÁ 2005: 49–50). Ezt az állítást megerősíti (HEGEDŰS 2012: 219), amikor a nyelvvelsajátítás során az idegenség érzéséről ír. Az idegen nyelvi látásmód „világkép átkapcsolása” (HEGEDŰS 2012: 124) a másik nyelv logikája szerinti gondolkodásra.

1.1. Miért éppen a morfológia?

A világ nyelvi képével összefüggő elméletek sokrétűek és szer-teágazóak, ezeket a szlovák és a magyar szakirodalom párhuzamos feldolgozásának segítségével az alábbi csoportosítás szerint rendezzük.

1.1.1. *A reáliák* (természeti és kulturális környezet) kognitív vetülete a lexikában. Ha valami fontos adottság a beszélőközösség számára, arra általában több képzetlen szó van, pl. a szlovákban

több önálló szótó van a túlelű fajtákra, mint a magyarban, ahol általában meglegszűnk azzal, hogy *fenyűfa*, legfeljebb karácsony elűtt használunk összetett szavakat és szűkapcsolatokat, pl. *lufenyű, jegenyefenyű, erdei fenyű*, ezek azonban másodlagosak a szlk. *smrek, jedla, borovica* lexemákhoz képest. Tágabb értelemben a nyelvi-kulturális képiséghez sorolhatók a frazémák, melyek a világ nyelvi képének tipikus nyelvspecifikus metszetét adják (bűvebben ld. FEDOSZOV 2004: 96–102; VAŇKOVÁ 2005: 89; FORGÁCS 2007: 214–333; BALÁZS – TAKÁCS 2009: 110–122; BAŇCZEROWSKI 2012: 457–461; CSÁSZÁRI 2016: 49–53; TűLGYESI 2017: 303–310). „A kognitivistá nyelvészek eszkűtárában a nyelv idiomatikája központi szerepet játszik. A frazeológia maga, mint nyelvtudomány, azonban, máig keresi a választ a legalapvetűbb kérdésekre, melyek a lexikon e specifikus, anomáliás alkotórésze jellegét firtatják, többek között: mi az, ami univerzális, és ami specifikus egy nyelv frazeológiai készletében“ (FEDOSZOV 2013).

1.1.2. *Lexikális jelentésmezű*, annak komponensei és paradigmája (vű. ORGOŇOVÁ – DOLNÍK 2010: 52). A világ nyelvi képét első ránézésre a szavak eltérű vagy azonos jelentése tárja elénk, az idegen nyelv kapcsán a legszembeűtlűbb a szavak jelentése, azok különbsége (HEGEDűS 2012: 197–218). A lexikális szemantika területén rengeteg tanulmány foglalkozik a szavak jelentés-komponenseinek összevetű elemzésével. Az egyik nyelvben lehet a szű többjelentésű, a másikban nem, a vizsgált lexéma más-más konnotációkat (VAŇKOVÁ 2005: 88) válthat ki különbűzű nyelvekben. A szavak jelentésének komponensei (DOLNÍK 2003: 17–23, DANESI 2004: 100–120) így egyesével összehasonlíthatók, akár két nyelvű szűtárt is össze lehetne állítani az eddig megjelent, a témával foglalkozű tanulmányokból.

Az alábbi szerzűk néhány példával szolgálnak a világ nyelvi képének mentális lexikonjáról a lexikális szemantika kiragadott elemei segítségével magyar – szlovák és részben magyar – lengyel, magyar – román vonatkozásban: *szűv, érűkelés* (VAŇKOVÁ 2005: 107–129, 247–264), *atya, anya, fej, család, kéz, haza, halál...* (BAŇCZEROWSKI 2008: 181–260), *kutya* (BAŇCZEROWSKI 2010b: 37), egyéb állatnevek (DZIEWOŇSKA-KISS 2010: 70–76),

rózsa (MÚCSKOVÁ 2010: 209 – 220); föld (BAŇCZEROWSKI 2001: 397 – 407; DUDOVÁ 2017: 33 – 42); fej (BAŇCZEROWSKI 2008: 213 – 228; TOLCSVAI NAGY 2013: 242 – 246); különböző érzelmek (BAŇCZEROWSKI 2008: 165 – 180; KYSELOVÁ – IVÁNOVÁ 2013: 161 – 188); munka, pénz (MAGYARI 2012: 39 – 44); férfi (MAGYARI 2013: 137 – 148); bor (MAGYARI 2014: 74 – 82); élet-halál, idő (MAGYARI 2015: 49 – 127); ellenség (MAGYARI 2016: 175 – 180); áll, csinál, csíp (MAGYARI 2018: 31 – 44); angyal, ördög (CSÁSZÁRI 2013: 47 – 52); szem (KARČOVÁ 2014: 224 – 248); nap, anya (BARTMIŇSKI 2016: 99 – 131).

1.1.3. *A világ nyelvi képe vizsgálható diakrón szempontból is*, mivel az egyes nyelveken belül idővel változik a világról alkotott kép. A szlovákok nyelvi világképének időbeli alakulását KIŠOVÁ (2017: 479–489) vizsgálja fel. A mindennapi élet változásai megjelennek pl. a magyarországi szlovákok nyelvhasználatában (ŽILÁKOVÁ 2004: 144–145; ZSILÁK 2013: 447–487; CSÁSZÁRI 2012a, 2012b). BAŇCZEROWSKI (2017) e konferencián elhangzott előadásában arra keresett választ, van-e szerepe az etimológiának, a szemantikai motivációnak a világ nyelvi képének elemzésében. Ez alatt a szóképzés kronológiáját, a jelentésváltozásokat érti: azt vizsgálja, milyen szerepet játszott az asszociáció az adott szó létrejöttében. Megfigyelhető a kultúrák közötti konvergencia és a divergencia is, kisebbségi nyelvváltozatokban külön kultúrminták jönnek létre. A kontaktusnyelv hatására analogikusan megváltozhat a szóalkotás módja, pl. tükörfordítás formájában (NYOMÁRKAY 2010: 190). A világ nyelvi képének egyik háttere tehát a szóalkotást meghatározó, megszervező folyamat.

1.1.4. *A valóság feldolgozása, konceptualizálása grammatikai kategóriák segítségével* (vö. DOLNÍK 2003: 27–40; BAŇCZEROWSKI 2010a: 155–156; POKORNÝ 2010: 220–221). Egyes nyelvekben lexikálisan, máshol raggal fejeznek ki bizonyos kategóriákat, VAN DER AUWERA–NUYTS (2007: 1082–1083) szerint annak alapján is lehet tipizálni, hogy bizonyos dolgokat grammatikálisan fejez ki egy nyelv vagy lexikális síkon, pl. a teret (vö. ONDREJOVIČ 1997: 157–160; POKORNÝ 2010: 249–272; DE-

UTSCHER 2010: 157–139). Ha egyes grammatikai kategóriák hiányoznak, vagy nem ugyanúgy működnek a másik nyelvben, akkor az idegenség érzésével találjuk szembe magunkat. A nyelv egy a kognitív rendszerek közül, „a tágan értelmezett nyelvtan meghatározó a nyelv, mint az egyik konceptuális rendszer strukturalásában” (TALMY 2000: 21–22). A nyelvi konceptualizáció összefügg a nyelvi relativitással, ha megfigyeljük ugyanannak a valóságnak a kifejezőmódjait: *fázom – je mi zima* ‘nekem hideg van’ – *I’m cold* ‘hideg vagyok’ – a fogalmi tartalom ugyanaz, ám különböző nyelvben eltérően van konceptualizálva (KÖVECSES – BENCZES 2010: 157–158).

Jelen tanulmány tárgya az utóbbi témakör (1.1.4), az előző három szemponttal nem célunk részletesebben foglalkozni. Azok egyrészt már mélyrehatóan kutatott témák, másrészt parttalanok is tekinthetők, mivel végtelen mennyiségű lexémát lehet elemezni abból a szempontból, hogy a jelentés hogyan viszonyul a valósághoz a vizsgált nyelvekben, ami meghaladná e tanulmány terjedelmi korlátait. Ellenben a morfémaák száma behatárolt, azok stabilabb rendszert alkotnak, így látszólag könnyebb az összevetés. Ugyanakkor absztraktabb szerkezetekkel van dolgunk, mivel a morfológia a mélyebb rétege a nyelvnek, ráadásul kevésbé dinamikus: új lexémák, jelentések folyamatosan jelennek meg a nyelvben, ám a szavak mondatbeli szerepének megadása nyelvtani formákkal viszonylag állandó kell, hogy legyen, különben kommunikációs zavar lépne fel.

DURANTI (1997: 174) szerint a nyelvtan leképezi a kognitív relációkat, ezért a világ nyelvi képének rekonstrukciójakor a grammatika a kiindulási alap. Ezzel egybehangzik ČULENOVÁ (2012: 29) véleménye, miszerint a grammatikai kategóriák összehasonlítása alkalmasabb módszer az egyes nyelvek szerkezeti különbségeinek felfedésére, mint a szókészlet kognitív összevetése. KARČOVÁ (2014: 226) is a mellett érvel, hogy a nyelvtani kategóriák jól összehasonlíthatóak egy interkulturális skálán. A morfológiára tehát azért esett a választásunk, mert a világról alkotott konceptualizáció bekerül a nyelvtanba és minden nyelvnek egyedileg kódolt grammatikai jelentése van (WIERZBICKA 2014: 420–426). A szakirodalom alapján bizonyított tehát, hogy a világ nyelvi képe megjelenik a morfológiában és vizsgálandó.

1.2. A vizsgálat hipotézise, célja és módszere

Tanulmányunk kapcsolódik a szlovák nyelvészet xenolingvisztikai irányához is (DOBRÍK 2018), célunk, hogy megtudjuk, mi hat idegenként a másik nyelv használója számára (DOLNÍK 2015: 13–172). A két vizsgált nyelv strukturális grammatikájának összegzését és rendszerezését (TÓTH 2017: 50–241) alapul véve a nyelvtan által reprezentált kognitív relációkra (DURANTI 1997: 174) koncentrálunk. A szlovák és a magyar nyelv tipológiai eltérései miatt nem is magukat a szerkezeteket hasonlítjuk össze, amint az pl. szlovák – román összevető nyelvtanban (LUŤÁ TIPRIGAN 2017: 61–76) tipológiai okok miatt lehetséges, hanem a grammatikai kategóriákban tárolt szemantikai funkciót. Olyan kérdésekre keresünk választ, hogy mit kell tennünk, ha többes számot, birtoklást, vagy éppen időt, fokozást akarunk kifejezni szlovákul és magyarul, és ez mennyire eltérő koncepció alapján valósul meg.

Hipotézisünk szerint a szlovák és a magyar nyelv a nagyfokú genealógiai és tipológiai eltérés ellenére sok közös vonást mutat a morfológia terén. Ennek oka a közös világkép, a hasonló kultúra, melynek nyelvi leképeződése is konvergenciát mutat – ami eltér, azt érzékeljük idegennek. Ami nem idegen, amire nem kell koncentrálnunk a másik nyelv tanulása vagy fordítás során, az ugyanazt a nyelvi konceptualizációt képviseli.

2. A szlovák és a magyar grammatikai kategóriák kognitív összevetésének vázlata

A morfológia szófajokban, nyelvtani kategóriákban gondolkodik, de az egyes nyelvek tipológiája és nyelvészeti hagyománya ezt a gondolkodásmódot sajátossá teszi. A grammatikai kategória szakkifejezés a magyar nyelvészetben ritkán használatos (kivéve pl. HEGEDŰS 2000: 129–136), a grammatikai kategória fogalmát ezért KAČALA (2014) szellemében, valamint a német nyelvészetben bevett értelemben használjuk (FORGÁCS 2007; HEGEDŰS 2010: 210–228), *grammatikalizálódott kognitív domén* értelemben. A kategorizáció elkerülhetetlen, hiszen nem csak a nyelvhasználók, hanem a nyelvészek is e szerint értelmezik a világot.

BUZÁSSYOVÁ (1977a: 60–130, 1977b: 134–148), FURDÍK (1977: 21–59) és SZABÓMIHÁLYOVÁ (1989: 479–494, 2010: 287–292) mélyrehatóan elvégezték a szlovák és a magyar nyelv grammatikai kategóriáinak számbavételét és elemző összevetését, de az igékre kevesebb hangsúlyt fektettek. BUZÁSSYOVÁ (1977b: 137–145) tanulmányától függetlenül hasonlította össze a német és a magyar nyelv grammatikai kategóriáit HEGEDŰS (2010: 214–226). Mindketten arra a következtetésre jutottak: a németben és a szlovákban élesen elkülönülnek a nominális és verbális kategóriái, csak a szám jelenik meg a névszón és az igén is, míg a magyarban a személy (*eszem – könyvem – mellettem*) és a határozottság (*látom az almát – látok egy almát*) grammatikailag jelölt mindkét fő szófajon.

A szlovák és a magyar nyelv grammatikai kategóriák azonban nem csak az alapján csoportosíthatók, hogy mely szófajokhoz kötődnek. A továbbiakban a szerint mutatjuk be őket, hogy mennyire egyezik, hasonlít vagy tér el a grammatikai kategóriákban leképezett világkép a vizsgált nyelvekben. Az elemzés kiindulópontjai a rendszeres szlovák – magyar összehasonlító nyelvtanok (MISADOVÁ 2011: 18–129; TÓTH 2017: 50–241), valamint a legaktuálisabb, funkcionális szemléletű morfológia magyar (LADÁNYI 2017: 503–660; TOLCSVAI NAGY 2017: 207–499; HEGEDŰS 2019) és szlovák (DOLNÍK 2010; ZÁVODNÝ 2016) nyelven – a továbbiakban csak az ezektől eltérő forrásokat jelöljük. A grammatikai kategóriák abban a sorrendben kerülnek feltüntetésre, amennyire eltérő nyelvi világképet képviselnek a szlovák és a magyar nyelvben: a leginkább eltérőkkel kezdjük a sort és haladunk a konvergáló irányban.

2.1. *A szlovák névszóosztályok (genus) a világ elvont nyelvi leképezéséről tanúskodnak* (KRUPA 1980: 156–158). A klasszifikáció morfoszintaktikai megjelenítése idegen a magyar nyelv világképétől, annak ellenére, hogy szemantikai alapon a magyar nyelv is osztályozza a főneveket (konkrét – elvont, élő – élettelen, tulajdonnév – köznév), ám ezek nem befolyásolják az egyeztetést és a névszóragozást. A magyar nyelvben az egyeztetés szerepét a szám kategóriája tölti be (FURDÍK 1977: 48–50). A szlovákul gondolkodónak nem csak a nyelvtani nemre kell figyelnie, ha-

nem hímnemen belül az élő – élettelen szubkategoríára is, valamint az állatnevek különleges pozíciójára az élők és az élettelenek között. Ezen kívül vannak az idegen nyelv szemlélője szempontjából logikátlan ütközések a valóság és a nyelvi kategorizálás között, pl.: a kicsinyek semleges neme és az *-a-ra* végződő élő főnevek hímnemben. Ezek oka az, hogy a grammatikalizálódás során elhomályosul az eredeti motiváció (KAČALA 2014: 25–28).

2.2. A *határozottság* grammatikai kategóriáját BUZÁSSYOVÁ (1977a: 60–130) részletesen elemezte, így csupán annyit jegyzünk meg, hogy a magyar nyelvben a világ nyelvi képe szempontjából rendkívül fontos, a nyelvet több szempontból átfogó (névelő, névmás, számnév, igeragozás, szórend) jelenségről van szó, míg a szlovák nyelvészet nem is kezeli grammatikai kategóriaként, tehát az eltérés totális. Ugyanakkor, ha szükséges, lexikális eszközökkel, pl. mutató névmással megoldható a konkretizálás a szlovák nyelvben is, a számneveknél is megjelenik a határozott ↔ határozatlan ellentét. Fordított helyzet figyelhető meg tehát, mint az ige aspektusával kapcsolatban: ami az egyik nyelvben grammatikalizálódott, arra a másik nyelv estelegesen, szükség szerint lexikális eszközt használ, tehát nem kötelező, situációfüggő annak megjelenítése, így a világ nyelvi képe szempontjából is kevésbé fontos (pl. szlovákban a határozottság, magyarban az igeszemlélet).

2.3. Az *igével kapcsolatos kategóriák egy része (genus verbi, aspektus)* igen erős szemléletbeli különbséget mutat. A magyar kifejezetten aktív, alannyal rendelkező cselekvést előnyben részesítő igealakokat használ olyan esetben is, ahol a szlovák (és más indoeurópai nyelvek) egyfajta természetfeletti, külső tényező által irányított cselekvést interpretáló világképpel rendelkezik (pl.: álmodom, fázom, fáj a kezem, a tetőn dolgoznak, látszik ↔ *sníva sa mi, je mi zima, bolí ma ruka, na streche sa pracuje, vidí sa*). Az intenció, az igenem és a reflexivitás kategóriáinak eltérései nemcsak a nyelvelsajátítást nehezítő formai körülmények, hanem sokatmondóak az igék jelentésében és valenciájában tükröződő nyelvi világkép szempontjából. A szlovák nyelvben sokkal több a külső tényezőt sejtető, homályos, alany nélküli, misztikus

elem, mint a konkretizáló magyar igékben. Ugyanakkor a magyar igeelvek felhasználhatók azokban az esetekben, amikor az alany nem ismert vagy nem fontos, itt azonban megfigyelhető, hogy a szlovák már összetettebb, az igealakon túlmutató szerkezetekkel oldja meg a helyzetet: *elintézendő feladatok – úlohy na vybavenie, hasznos odafigyelni – dávať pozor je užitočné, egérrágt a könyv – myšou pohryznutá kniha*. Az igeaspektus ellenben a magyarban kevésbé konkrét, míg szláv nyelvekben formailag is egyértelmű a befejezett ↔ befejezetlen ellentét. Ez a cselekvés egyértelműen lehatárolt felfogásáról tanúskodik, míg a magyar nyelv sokféle árnyalattal, akcióminőséggel operál, melyek nem grammatikalizálódtak, hanem lexikális és mondat szinten fejezik ki a cselekvés szemléletét (TUSKA IN: ČULENOVÁ – GYÖRGY – TUSKA et al. 2011: 62–71).

2.4. Az *esetrendszer* látszólag nagy eltéréseket mutat, azonban most nem a formai oldalra összpontosítunk (esetek száma, esetragok poliszémiaja, szinonimája, homonimiája a szlovákban, szemben a magyar agglutináló morféma többnyire 1 forma : 1 jelentés arányával, elöljárószók vs. névutók). A világ nyelvi képének szempontjából az a lényeges, hogy milyen tér, idő és egyéb határozói viszonyokat tudunk kifejezni az adott nyelvben, ill. hogy ezek konceptualizációja mennyiben tér el. A kontrasztív grammatikák feldolgozása során megállapítottuk, hogy a szlovák és a magyar nyelvben rögzült világnép azonos az irányhármasság szempontjából, az idő kifejezését ugyanazzal a metaforikus szemlélettel vezeti le a tér kategóriájából. Az egyéb körülmények szabad határozói is mind kölcsönösen lefordíthatók grammatikai átváltással, mert a két nyelv logikája megegyezik, sőt a szlovák I és L eset a többihez képest beszűkült jelentésmezéjével különösen közel áll a magyar esetrendszer szemantikájához. Eltérés csak a rögzült képiségű vonzatok, azaz a kötött határozók esetében tapasztalható, itt érzékelhető szemléletbeli különbség a két nyelv között, ami akkor szembevetőd, ha figyelembe vesszük a szó szerinti fordítást, pl.:
opierať sa o niečo ‘*támaszkodik vmiről’ – *támaszkodik vmihez / vmi-re* ‘*opierať sa k niečomu, na niečo’

prispôsobovať sa niečomu ‘*alkalmazkodik vminek’ – *alkalmazkodik vmihez* ‘*prispôsobovať sa k niečomu’
pozastaviť sa nad niečím ‘*megütközni vmi fölött’ – *megütközni vmin* ‘*pozastaviť sa na niečom’

2.5. A *birtoklás* kifejezésének módja a magyarban az esetrendszeren kívül esik, míg a szlovákban a D és G esetek, valamint a névmások és a birtokos melléknevek segítségével fejezzük ki a birtokviszonyt. A birtokviszony kifejezése mindkét nyelvben sokrétű, a szlovákban – a magyartól eltérően – van *habeo* ige és a grammatikai nem is erősít a birtokviszony kongruenciáját (*náš dom, moje auto, matkina mačka*), míg a magyar itt a speciális birtokjellel és a szórenddel operál. Ugyanakkor a birtoklás világképe annyiban egyezik, hogy a birtoklásban belül nem grammatikalizált pl. az elidegeníthetőség ↔ elidegeníthetetlenség szempontja, mint néhány más nyelvben (vö. DRYER – HASPELMATH et al. 2013: 59. fejezet). A magyar világképben szorosan kapcsolódik a személy határozottsága a birtokláshoz: *látom a labdám, eszed az almád, nézzük a filmünket*.

2.6. A *szám* grammatikai kategóriája igen szorosan kötődik a valósághoz, mégis lehet eltérés abban, ahogyan azt egyes nyelvek tükrözik. A szlovák duális megszűnése után az egyes szám ↔ többes szám bináris oppozíciója megegyezik a két vizsgált nyelvben. Ám míg a magyar egynek tekinti a páros dolgokat és nem alkalmazza a többes szám tautologikus egyeztetését: *sok banánt vettem* ↔ *kúpil som veľa banánu* ‘*sok banánokat vettem’ (HEGEDŰS 2004: 222), addig szlovák nyelvben a szám grammatikai kategóriája szorosabban kötődik a főnevek szemantikai osztályaihoz, így létrejönnek olyan csoportok, mint a pluralia tantum, singularia tantum, anyagnevek, ami a magyar nyelvben nem releváns. A duális ugyan megszűnt, mégis van egy köztes lépcsőfok a szláv nyelvekben, a genitívusz mintegy ráerősít a többes számra, jelezve, hogy az 5-nél nagyobb mennyiség már tényleg sok. Az, hogy a 2 – 3 – 4 nyelvtani forma szempontjából eltér, a paukálisban gondolkodás reliktum, mely egyes nyelvekben a „kevés szám” kategóriája (DURANTI 1997: 184 – 186). A világnyelvi képének ilyen differenciálása idegen a magyartól, amely

nem tesz további különbségeket többes számon belül és a *szem-üveget, nadrágot, ollót, lábat* egy egységnek tekinti: akinek egyik lába hiányzik, az nem *egy lábú (jednonohý)*, hanem *féllábú*, ezért írja LŐRINCZ (2017: 39), hogy a magyar nyelv „egyszámkedvelő”.

2.7. *A személy, a fokozás és az idő hármasság* felosztása irányhármassághoz hasonlóan azonos nyelvi világgépet tükröz. Mivel az apsektus és az akcióminőség kategóriája mindkét nyelvben leválik az igeidőről (ellentétben az angollal és az újlatin nyelvekkel, ld. MAGYARI 2011: 17–22; PALIGA 2017: 12), a szlovák és a magyar gondolkodásmód számára múlt, jelen és jövő ugyanazt jelenti, nyelvórán nem kell külön magyarázni e kategóriák mibenlétét, csak a formai különbségek maradnak. A cselekvő személyének meghatározása is ugyanúgy történik a vizsgált nyelvekben, formálisan nem különböztetjük meg pl. a többes szám első személyen belül azt, hogy *mi ketten* (kizárva a többi személyt) vagy *mi mindnyájan*. A melléknevek és határozószók fokozása is e hármasság felosztás szerint történik, BUZÁSSYOVÁ (1977b: 138) szerint ez a két nyelvben leginkább megegyező kategória. Az igemód szintén nem igényel logikai transzfert, a világ nyelvi képe szempontjából egyezést mutat a szlovák és a magyar nyelvben.

3. Konklúzió

Fentiek alapján kimondható, hogy a két nyelv közötti tipológiai és strukturális különbségek ellenére igen hasonló szemantikai térben mozog a szlovák és a magyar nyelvi világgép nyelvtani kategóriákban rögzült része. Az egyes grammatikai kategóriák kiemelt szerepe tükrözi az adott nyelvben kódolt világlátás módját. A világ nyelvi képe összefügg a motiváltság, a nyelven belüli kauzalitás kérdéseivel. Ami az adott nyelvben motivált, indokolható, az egyben logikus is – nem csak a képzett és összetett szavak, hanem a nyelvtani szerkezetek síkján is. Az esetek eltérő száma, a névszókhoz kapcsolódó viszonyszók és ragok eltérő rendszere ellenére nincs olyan mondatrészi szerep, amit csak az egyik nyelvben lehetne kifejezni, a másikban nem, a világ nyelvi képének esetleges eltérése miatt.

A vizsgált grammatikai kategóriák két csoportba oszthatók: binárisakra és ternárisakra. A hármas tagolásúak (tér, idő, mód, fokozás, személy) alapján alkotott fogalmaink megegyeznek a magyar és a szlovák nyelvben, annak ellenére, hogy ezek formális kifejező eszközei lehetnek eltérőek. A kétpólusú grammatikai kategóriák esetében azt figyeltük meg, hogy amelyik az egyik nyelvben nagyon világosan polarizált (határozottság és szám a magyarban ↔ aspektus, reflexivitás és az igenem a szlovákban), az a másik nyelvben éppen hogy differenciáltabb módon fejeződik ki, gyakran lexikálisan. A hármas tagolású nyelvtani kategóriákban rögzülő világról alkotott nyelvi képben tehát több párhuzam, sőt azonosság áll fenn szlovák és magyar nyelv között, mint a kéttagú oppozícióból állók esetében.

A három nyelvtani nem látszólag kivétel ez alól, mivel a névszóosztályozás hiányzik a magyar nyelvből, míg a szlovákban fontos szerepet tölt be. A semleges nem megnevezése szlovákul nem véletlenül *stredný rod*, azaz *középső nem*. A hímnem és a nőnem alkotják a két pólust, ezek közötti átmenet a neutrum, mivel egyes számban a maskulinum, többes számban a femininum végződéseit használja. PÁLEŠ (1994: 74) táblázatos kimutatása szerint a szlovák főneveknek csak két olyan esetragjuk van, amelyek kizárólag a semleges nemhez köthetők (-*iu*, -*ím*), a többi 21 rag átfedésben van a másik két nem által is használt végződésekkel. Tehát a három nem közül a semleges egy képzeletbeli egyenes közepén helyezkedik el.

Mindkét nyelv esetrendszerére sokkal több elemet tartalmaz háromnál, ám az absztrakció magasabb fokán az esetek is három alapvető csoportra oszthatók: (1) alanyeset, mely nem is igazi eset, inkább az esetrendszer nulla pontja (zéró morféma jelzi a magyarban és a szlovák hímnemben); (2) szintaktikai esetek: magyar tárgyeset és a szlovák A, D, G előljárósó nélkül; (3) szemantikai esetek: minden egyéb, határozói viszonyt kifejező eset (PÁLEŠ 1994: 110–113). Ez a magyarázata annak, hogy a formális összehasonlítás SZABÓMIHÁLYOVÁ (1989: 480) és BUZÁSSYOVÁ (1977b: 147) által kifejtett komplikáltsága ellenére a mondatrészi szerepek nyelvi világgépe egybeesik.

Ezért megállapítjuk, hogy a hipotézisben felvetett kulturális közelség és areális konvergencia mellett az a logikai szempont is

szerepet játszik a szlovák és a magyar grammatikai kategóriák egyező vagy különböző jellegében, miszerint egy háromszög fix sarkai közé nehezebb beiktatni átmeneteket (így kopott ki többféle múlt idő mindkét nyelvből), míg egy szakasz két szembenálló végpontja között könnyebben kialakulhatnak kontinuumot alkotó árnyalatok, mint pl. a szlovák állatnevek köztes helyzete az élő és az élettelen főnevek között. További példa erre a jelenségre a magyar akciómínőségek skálája, a médiopasszív és pszeudoreflexív igék, valamint a szláv nyelveknél megfigyelhető „lépcső” a világ nyelvi leképezésében a 2-től 4-ig terjedő mennyiségek esetében, amely a ragozásban is megnyilvánul.

Bibliográfia

- AIKHENVALD Alexandra Y., 2007: *Grammars in Contact. A Cross-Linguistic Perspective. Grammars in Contact: A Cross-Linguistic Typology.* Oxford: Oxford University Press. 1–66.
- BALÁZS Géza – TAKÁCS Szilvia, 2009: *Bevezetés az antropológiai nyelvészetbe.* Celldömölk – Budapest: Pauz-Westermann – Inter – PHARE.HU
- BAŃCZEROWSKI Janusz, 2001: A föld nyelvi képe a magyar nyelvben. *Magyar nyelvőr* 125. 397–407.
- –, 2008: *A világ nyelvi képe.* Budapest: Tinta Könyvkiadó
- –, 2010a: A kategorizálás szerepe a világ nyelvi képében. *Kontexty identity: jubilejný zborník na počesť Anny Divišanovej.* Békéscsaba: Celoštátna slovenská samospráva. 155–161.
- –, 2010b: Nyelv, nyelvhasználat és a világ nyelvi képe. *Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban.* Budapest: Tinta Könyvkiadó. 32–40.
- –, 2012: A frazeológia mint az emberi világkép tükröződése. *Magyar nyelvőr* 136/4. 457–461.
- –, 2017: Van-e szerepe az etimológiának a világ nyelvi képének elemzésében? *Az ELTE BTK-n 2017. 11. 22.-én szervezett Király Péter 100 c. konferencián elhangzott előadás.*
- BARTMIŃSKI, Jerzy, 2016: *Jazyk v kontextu kultury. Dvanáct statí z lublinské kongitivní etnolingvistiky.* Praha: Univerzita Karlova – Karolinum.

- BUZÁSSYOVÁ Klára, 1977a: Kategória určenosti v maďarčine a v slovenčine. *Z konfrontácie maďarčiny a slovenčiny*. Bratislava: SPN. 60–130.
- –, 1977b: Pojem gramatickej kategórie v koncepcii slovensko-maďarskej kontrastívnej gramatiky. *Jazykovedný časopis* 28/2. 134–148.
- CSÁSZÁRI Éva, 2012a: A bükkszentkereszti szlovákok nyelvjárásában rögzült világgép. *FILOLÓGIA.HU* 3. 139–151.
- –, 2012b: *Bükkszentkereszt – egy magyarországi szlovák község – lakosainak kétnyelvűsége és a benne rögzült világ nyelvi képe*. *Doktori disszertáció*. Budapest: ELTE BTK.
- –, 2013: Angyal és ördög: a magyar és a szlovák frazeológiai kapcsolatokban. *Reáliák - A lexikológiától a frazeológiáig: Értelmezések és fordítási kérdések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 47–52.
- –, 2016: Gúny és ironia a szlovák-magyar frazeológiai kapcsolatok tükrében. *Frazeológia. Az emberi világgép tükrözője*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 49–53.
- ČULENOVÁ Eva, 2012: *Jazyk. Matica alebo plášť?* Banská Bystrica: Belianum UMB.
- ČULENOVÁ Eva – GYÖRGY Ladislav – TUSKA Tünde et al., 2011: Neukončený minulý dej vo vybraných jazykoch indoeurópskej a ugrofínskej jazykovej rodiny. *Slavica Iuventum XII*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě Filozofická fakulta. 62–71.
- DANESI Marcel, 2004: *A Basic Course in Anthropological Linguistics*. Toronto: Canadian Scholars' Press
- DEUTSCHER Guy, 2010: *Through the language glass: why the world looks different in other languages*. New York: Metropolitan Books.
- DOBRÍK Zdenko, 2018: *Cudzosť a inakosť v jazykovej komunikácii*. Banská Bystrica: UMB.
- DOLNÍK Juraj, 2003: *Lexikológia*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- –, (Ed.) 2010: *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: VEDA. 66–86.
- –, 2015: *Cudzosť – interpretácia – xenoznak. Cudzosť – jazyk – spoločnosť*. Bratislava: Iris. 13–172.

- DRYER Matthew S. – HASPELMATH Martin (Ed.) et al., 2013: *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology <http://wals.info>
- DUDOVÁ Katarína, 2017: Štýlové modifikácie obrazu zeme v slovenčine. *Eruditio – Educatio* 12/2. Komárno: PF UJS. 33–42.
- DURANTI Alessandro, 1997: *Linguistic anthropology* Cambridge: Cambridge University Press.
- DZIEWOŃSKA-KISS Dorota, 2010: Állatnevek és állati testrészek a lengyel és a magyar nyelvi minősítésben. *Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 69–76.
- FEDOSZOV Oleg, 2004: Állandósult szókapcsolatok és variabilitás. *Variabilitás és nyelvhasználat*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 96–102.
- –, 2013: A „világ nyelvi képe” ... egyre homályosabb? *A Nyelv és kép c. konferencián elhangzott előadás kézírata*. Kodolányi János Főiskola, 2013. november 5.
- FORGÁCS Erzsébet, 2007: *Kontrastive Sprachbetrachtung*. Szeged: Klebelsberg Kuno Egyetemi Kiadó.
- FURDÍK Juraj, 1976: O porovnávacom výskume slovenčiny a maďarčiny. *Studia Academica Slovaca* 5. Bratislava: Alfa. 81–97.
- –, 1977: Gramatický rod a zhoda v slovenčine a v maďarčine. *Z konfrontácie maďarčiny a slovenčiny*. Bratislava: SPN. 21–59.
- HEGEDŰS József, 2012: *Az idegen nyelv. Nyelvek – nyelvtanulás*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- HEGEDŰS Rita, 2000: Funkcionális kategóriák a magyarban. *Hungarológiai évkönyv 2000/1* Pécs: Pécsi Tudományegyetem. 129–136.
- –, 2004: *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- –, 2010: Unscharfe Kategorien im ungarisch-deutschen Vergleich. *Berliner Beiträge zur Hungarologie* 15. *Schriftenreihe des Fachgebiets für Ungarische Literatur und Kultur an der Humboldt-Universität zu Berlin*. Berlin-Budapest. 210–228.

- –, 2019: *Formák, funkciók, összefüggések – a magyar nyelv funkcionális grammatikája*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- KAČALA Ján, 2014: *Jazykové kategórie v slovenčine*. Bratislava: UK.
- KARČOVÁ Agáta, 2014: Jazykový obraz sveta – fenomén videnia a zraku a ich axiologický rozmer. *Štefan Peciar a moderná lexikografia*. Bratislava: VEDA. 224–248.
- KIŠOVÁ Jana, 2017: Premeny jazykového obrazu sveta Slovákov. *Jazyk a jazykoveda v súvislostiach*. Bratislava: FF UK. 479–489.
- KÖVECSESES Zoltán – BENCZES Réka, 2010: *Kognitív nyelvészet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- KYSELOVÁ Miroslava – IVANOVÁ Martina, 2013: *Sloveso vo svetle kognitívnej gramatiky*. Prešov: FF PU.
- KRUPA Viktor, 1980: *Jednota a variabilita jazyka*. Bratislava: VEDA.
- LADÁNYI Mária, 2017: Alaktan. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó. 503 – 660.
- LŐRINCZ Julianna, 2017: *Bábel tornya alatt. Kontrasztív nyelvészeti alapismertetek*. Eger: 4 Pont Nyomda Kft. Kiadó
- LUŤA TIPRIGAN Marilena Felicia 2017: Slovenská morfológia na pozadí rumunčiny. Od kontrastívneho opisu jazykov k počítačovému spracovaniu učebnice slovenčiny ako cudzieho jazyka. *Romanoslavica LIII 1*. București: Editura Universităţii din Bucureşti. 61–76.
- MAGYARI Sára, 2011: Az idő nyelvi képe a magyar és a román nyelvben. *Iskolakultúra* 21/8-9. 17–22.
- –, 2012: A munka – pénz nyelvi képe a magyar és a román nyelvben. *Nyelv és kultúra. Kulturális nyelvészet*. Budapest: Inter – PHARE – Magyar Szemiotikai Társaság. 39 – 44.
- –, 2013: The Linguistic Image of Man in the Hungarian and Romanian Languages. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica* 5 / 2. 137–148.
- –, 2014: A bor magyar és román nyelvi képe. *A nyelv közösségi perspektívája*. Kolozsvár – Nagyvárad: Erdélyi Múzeum Egyesület – Partium Kiadó. 74–82.
- –, 2015: *A nyelvi világkép a magyar és a román nyelvben*. Nagyvárad – Kolozsvár: Partium Kiadó – Erdélyi Múzeum-Egyesület.

- -, 2016: Az ellenség magyar és román nyelvi képe. *Tudomány az oktatásért – oktatás a tudományért*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tudományok Kara. 175–180.
- -, 2017: Nyelvi előítéletek. Hiedelmek a magyar nyelv taníthatósága (tanulhatósága) és hasznossága körül. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások*. Nagyvárad: Partium Kiadó. 51–60.
- -, 2018: Nyelvi világgép és igehasználát a magyar és a román nyelvben. *Nyelv – közösség – közösségi perspektíva*. Nagyvárad: Partium Kiadó. 31–44.
- MISADOVÁ Katarína, 2011: *Kapitoly z morfológie maďarského jazyka. Kontrastívny opis niektorých morfológických javov maďarského jazyka*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- MÚCSKOVÁ Gabriela, 2010: Meno ruže v „jazykovom (nárečovom) obraze sveta“ *Súradnice súčasnej slovenskej dialektológie. Jazykovedné štúdie XXVII*. 209–220.
- NYOMÁRKAY István, 2010: A nyelvjárások és a nyelvi világgép. *Világgép a nyelvben és a nyelvhasználatban*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 189–195.
- ONDREJOVIČ Slavomír, 1997: Ku kategórii priestoru v jazyku. *Štylistika neverbálnej komunikácie*. Bratislava: Pedagogická fakulta UK. 157–160.
- ORGOŇOVÁ Oľga – DOLNÍK Juraj, 2010: *Používanie jazyka*. Bratislava: UK.
- PÁLEŠ Emil, 1994: *Sapfo. Parafrázovač slovenčiny*. Bratislava: VEDA.
- PALIGA Sorin, 2017: Slovesný vid a slovesná konverze. *Opera Slavica XXVII/4*. Brno: Masarykova Univerzita. 5–17.
- POKORNÝ Jan, 2010. *Lingvistická antropologie. Jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada.
- SZABÓMIHÁLYOVÁ Gizela, 1989: Konfrontácia slovenských predložiek s maďarskými pádovými príponami a pozíciami. *Studia Academica Slovaca 18*. Bratislava: Alfa. 479–494.
- -, 2010: Variabilita konštrukcií s významom posesívnosti v slovenčine a maďarčine. *Slovo – tvorba – dynamickosť*. Bratislava: VEDA. 287–292.

- TALMY Leonard, 2000. *Towards a Cognitive Semantics I*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- TOLCSVAI NAGY Gábor, 2013: *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris
- -, 2017: Jelentéstan. *Nyelotan*. Budapest: Osiris. 207–499.
- TÖLGYESI Tamás, 2017. Fraseologismy v jazycích střední Evropy. *Svět v obrazech a ve frazeologii. World in Pictures and in Phraseology*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. 303–310.
- TÓTH Sándor János, 2017: *Aspekty slovensko-maďarskej porovnávacej morfosyntaxe*. Komárno: PF UJS, 2017.
- VAN DER AUWERA Johan – NUYS Jan, 2007: Cognitive linguistics and linguistic typology. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 1074–1091.
- VANĀKOVÁ Irena – NEBESKÁ Iva et al., 2005: *Co na srdci, to na jazyku. Kapitoly z kognitívni lingvistiky*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum.
- WIERZBICKA Anna, 2014: *Sémantika: elementární a univerzální sémantické jednotky*. Praha: Karolinum – Univerzita Karlova.
- ZÁVODNÝ Andrej, 2016: *Prednášky a praktiká z morfológie slovenského jazyka I. – II*. Trnava: PF TU.
- ŽILÁKOVÁ Mária, 2004: Jazykový obraz sveta Slovákov v Maďarsku v kontexte bilingvizmu. *Dynamika jazyka Slovákov v Maďarsku*. Budapest: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék. 143–152.
- ZSILÁK Mária, 2013: The archaic strata of the linguistic image of the world (on the basis of Slovenian and Slovak magic formule) *Studia Slavica Acad. Scient. Hung.* 58/2 Budapest: Akadémiai Kiadó. 447–487.

OPERA SLAVICA BUDAPESTINENSIA
SYMPOSIA SLAVICA